

X. ENDÜSTRİ İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ KURULTAYI İSTANBUL'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen X. Endüstri İşletme Mühendisliği Kurultayı, İstanbul İTÜ Maçka Yerleşkesi İşletme Fakültesi'nde 25-26 Aralık 2015 tarihlerinde gerçekleştirildi.

Ana teması "Yönetim ve Üretim Stratejilerinde Toplumcu Endüstri-İşletme Mühendisliği Yaklaşımları" olarak belirlenen ve iki gün süren kurultayın açılış konuşmaları, CHP İstanbul Milletvekili Endüstri Mühendisi Didem Engin, MMO Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi Yunus Yener, MMO İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Zeki Arslan, İTÜ İşletme Fakültesi Dekanı Fethi Çalışır, Prof. Dr. Hayri Kozanoğlu ve EİM MEDAK Başkanı Ahmet İlhan Düzgün tarafından yapıldı.

Toplamda 420 üyemizin katıldığı etkinlikte, "Toplumcu Endüstri-İşletme Mühendisliği Yaklaşımları Açısından Mesleğin Bugünü ve Geleceği", "Endüstri ve İşletme Mühendisliği Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar ve Gelişmeler", "Endüstriyel Yaşamda Endüstri ve İşletme Mühendisliğinin Rolü" ve "Mesleki Örgütlenme Deneyimleri ve Kapanış Forumu" başlıklarında dört panel düzenlenirken, 31 adet bildiri sunumu gerçekleştirildi.

MMO Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi Yunus Yener açılışta şöyle konuştu:

"Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. 10 Ekim Ankara katliamı nedeniyle ertelediğimiz Onuncu Endüstri ve İşletme Mühendisliği Kurultayı'na hoş geldiniz.

"Yönetim ve Üretim Stratejilerinde Toplumcu Endüstri-İşletme Mühendisliği Yaklaşımları" ana temalı, endüstri ve işletme mühendislerinin mesleki ve toplumsal sorumluluklarının ve bu alanda yaşanan sorunların değerlendirileceği etkinliğimizin verimli geçmesini diliyorum.

Bildiğiniz gibi, Odamız bünyesinde makina mühendisleri yanı sıra Endüstri, İşletme, Uçak, Havacılık, Uzay, Mekatronik, İmalat, Üretim, Sistem, Otomotiv ve Enerji Sistemleri disiplinleri de bulunmaktadır.

61 yıllık tarihi bulunan Odamızın üye sayısı 98 bine, Odamıza kayıtlı ikinci büyük meslek disiplini olan endüstri ve işletme mühendislerinin sayısı ise 7 bin 359'a ulaşmıştır.

Endüstri ve işletme mühendisliğine yönelik etkinliklerimi-

ze bugün onuncusunu düzenlediğimiz Endüstri-İşletme Mühendisliği Kurultayı yanı sıra, geçtiğimiz dönemlerde gerçekleştirdiğimiz Endüstri Mühendisliği Bahar Konferansları, 6 Sigma Yalın Konferansları, Endüstri Mühendisliği Yazılımları ve Uygulamaları Kongresi'ni katmıştık. Bu dönem KAIZEN Paylaşımları Etkinliğini eklemiş bulunuyoruz.

Bu etkinliklerden süzülen görüşlerin, Odamızın endüstri ve işletme mühendisliklerine yönelik çalışma programlarının şekillenmesinde önemli bir rolü bulunduğunu belirtmek isterim.

Ayrıca, Odamızın düzenlediği, makine tasarımı, işçi sağlığı ve iş güvenliği, sanayi, bakım teknolojileri, enerji verimliliği vb. konulardaki kongre, kurultay, sempozyum etkinliklerinin önemli bir bölümü endüstri ve işletme mühendisliği uygulama alanları ile doğrudan ilişkilidir. Bütün bu etkinliklerde verimlilik, AR-GE, tasarım, planlama, inovasyon, teknoloji, mühendislik vb. konular irdelenmekte; genç meslektaşlarımızın mesleki-sosyal gelişimine önemli katkılar sunulmaktadır.

Önceki kurultaylarda üzerinde en çok durulan hususların başında, endüstri ve işletme mühendislerinin yetki ve sorumluluklarını ve serbest meslek uygulamalarını belirleyen yasal düzenlemelerin bulunmaması ve bu alanda meslek içi eğitim ve belgelendirme programlarının yetersizliği konuları gelmekteydi. Bu konuda Odamızca sonuç

alıcı çalışmalar yürütülmüş; Stratejik Planlama ve Yatırım Hizmetleri Yönetimi üzerine iki ayrı yönetmelik 2008 yılı başında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe sokulmuştur.

Odamızın enerji verimliliği mevzuatına yönelik yürüttüğü ısrarlı çalışmalar sonucunda, endüstri ve işletme mühendisleri de endüstriyel işletmelerde enerji yöneticisi olma olanağına kavuşmuştur.

Endüstri ve işletme mühendislerinin yetki alanlarının tanımlanmasında önemli adımlar atılmaktadır. Bu kapsamda, Meslek İçi Eğitim Merkezlerimizde stratejik planlama, yatırım hizmetleri yönetimi, enerji yöneticiliği, iş güvenliği ve makine değerlendirme biliklilik eğitim ve belgelendirme yapılmaktadır.

Şubelerimiz aracılığıyla da kalite sağlama sistemleri, çevre güvenliği, istatistiksel süreç kontrolü, kalite planlaması, iç denetçi, 6 sigma, satın alma yönetimi, stok yönetimi, üretim kaynak planlaması, iş etüdü, yalın üretim, ergonomi, işçi sağlığı ve güvenliği seminerleri düzenlenmektedir.

Yeri gelmişken, meslek içi eğitim faaliyetlerimizde öğretim üyelerimiz ve konusunda yetkin meslektaşlarımızın desteğini beklediğimizi burada özellikle belirtmek istiyorum.

Endüstri ve işletme mühendislerine yönelik yayın çalışmalarımız da artırılarak sürdürülmektedir. 1989 yılından beri yayımlanan Endüstri Mühendisliği Dergisi yayın hayatını sürdürmektedir. Dergimize ek olarak altı yıldır düzenli olarak çıkardığımız EİM Bülteni sürekliliğinin sağlanması için önümüzdeki dönemde katkılarınıza ihtiyaç duymaktadır.

Kısaca özetlediğim bu çalışmalar, Endüstri ve İşletme Mühendisliği Meslek Dalı Ana Komisyonu ve Şubelerimizdeki Meslek Dalı Komisyonlarımız aracılığıyla yürütülmektedir.

Meslek Dalı Komisyonları, Odamızda Endüstri ve İşletme Mühendisliği örgütlenmesinin yapı taşlarıdır. Bu komisyonlarda görev alan üyeler, şubelerimizde tüm endüstri ve işletme mühendislerinin katılımı ile yapılan seçimlerle belirlenmektedir.

Endüstri mühendisliği yetki alanlarının genişletilmesi, mesleki ve toplumsal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, çalışma alanlarında karşılaşılan sorunların aşılmasına yönelik çalışmaların başarıya ulaşması, büyük çoğunluğu

örgütsüz olan endüstri ve işletme mühendislerinin Meslek Dalı Komisyonu çalışmalarına destek vermesinden, verdiğiniz desteği artırmanızdan, örgütsel yapımızın güçlendirilmesinden geçmektedir.

Bilgi birikiminizi Odamızla paylaşmanızı, Oda çalışma gruplarında, komisyonlarda görev almanızı istiyoruz. Henüz Odamıza üye olmamış meslektaşlarımızı Oda çalışmalarına yönlendirmenizi bekliyoruz. Biz Oda yönetimi olarak, bu alanda yürütülecek çalışmalara bütün olanaklarımızla destek vermeye hazırız.

Tüm çalışma alanlarımız, sanayi, ekonomi ve toplumsal yaşamda bunalımın etkileri artmaktadır. Kamu yönetimini, ülke imarını, yapı, kent, ulaşım, eğitim, sağlık, tarım, enerji, maden, su, çevre ve koruma alanları ile TMMOB mevzuatını yeniden düzenlemeye yönelik adımlar iki kurultayımız arasında yoğunlaştı. Sendikal alan daha da zayıflatıldı. Ulusal istihdam stratejisi adım adım uygulanmakta, güvencesiz çalışma biçimleri yaygınlaştırılmakta, kıdem tazminatlarına el atılması girişimi sürmektedir. Kamunun elindeki son işletmelerin serbestleştirme ve özelleştirmelerle tasfiyesi de sürmektedir. Yolsuzluklar da malumumuz.

Kısaca, neoliberal, rantçı, usulsüzlük ve yolsuzluklarla malul bir ekonomi politika bütünlüğü söz konusudur.

Diğer yandan Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi'nde "Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerde Afro-Avrasya'nın tasarım ve üretim üssü olmak", 64. Hükümet Programında da "orta ve yüksek teknoloji ürünlerde Avrasya'nın üretim merkezi haline gelmiş bir ülke olma vizyonu ile hareket edeceğiz" gibi sözler sarf edilmektedir. Ancak, mevcut uluslararası-bölgesel gerilimler ve Rusya ile yaşanan krizin olumsuz etkileri bir yana, nesnel durum fark-

lıdır. Zira Türkiye, uluslararası mal ve finans piyasalarına ucuz ithalat cenneti ve yüksek dış borçlanıcı olarak eklenmek suretiyle, küresel işbölümü içerisinde, montaj sanayinin taşeron bir üreticisi haline gelmiştir.

Türkiye neoliberal politikalar ile sanayisizleşmeye doğru itilmiş, cari açık, işsizlik, taşeronlaşma, fason üretim, ara malı- yatırım malı ithalatı, orta-düşük ve düşük teknoloji üretimde yoğunlaşmış bir yapılanma ortaya çıkmıştır. Yüksek katma değerli ürünlerin (ileri teknoloji yoğunluklu) ihracat/ üretim içindeki payı yüzde 2,9'da kalmıştır.

Sanayide küresel rekabeti ön plana çıkaran yöntem ve modeller ile yaşanan yapısal değişim, ücretlerin düşürülmesine, istihdamın azaltılmasına, mühendisliğin işlev ve iradesinin en aza indirilmesine yol açmıştır. Bütün bu gelişmeler, üzerinde dikkatle düşünülmesi gereken bir bütünlük içermektedir.

Endüstri mühendisliği disiplininin ve bu disiplinin temel özelliği olan "sistem yaklaşımı"nın sanayi ve hizmet işkolalarında sağlayacağı fayda da hâlâ yeterince anlaşılmamıştır. Kamudaki endüstri ve işletme mühendisi istihdamı yetersizdir.

Çalışma alanlarımız içinde yer alan stratejik planlama, fizibilite etütleri, kapasite raporlarının hazırlanması, tesis planlama, proje yönetimi, işgücü planlama, yönetim sistemleri, verimlilik çalışmaları gibi alanlara farklı meslek disiplinleri ikame edilmektedir. Gerek bu gerekse plansız açılan bölümler nedeniyle çok sayıda Endüstri Mühendisi işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalmakta, düşük ücretlerle ya da kendi alanları dışında çalışmaya zorlanmaktadır.

Ayrıca eğitim, istihdam, eğitilmiş işgücü ihtiyacı dengesi göz ardı edilmektedir. Bugün 43 ilimizin üniversitelerinde 106 Endüstri ve İşletme Mühendisliği Bölümü bulunmaktadır. Herhangi bir ihtiyaç planlaması yapılmaksızın, binası, öğretim üyesi dahi olmayan üniversitelerde Endüstri Mühendisliği bölümleri açılmakta, kontenjanların dolmamasına ve artan işsizliğe rağmen karma "uzaktan eğitim" yöntemleriyle eğitimin kalitesi daha da düşürülmektedir.

Günümüzde büyüme ile sanayileşme, kalkınma, gelir dağılımı, istihdam ile refah ve aynı şekilde verimlilik ile istihdam arasındaki bağlar tamamen kopmuş durumdadır. Sanayide son 15 yılda emek verimliliği artışı %70 gibi hayli yüksek bir oranda gerçekleşmiş ancak reel ücretler gerileme seyri izlemiştir. Yaratılan katma değer kâr,

faiz ve ücret dağılımında ücretlerin payı azalmakta, kârlar ve faiz ödemelerinin payı ise artmaktadır.

Bu koşullarda, kurultayımızın ana teması olan "Yönetim ve Üretim Stratejilerinde Toplumcu Endüstri-İşletme Mühendisliği Yaklaşımları" acil bir ihtiyaçtır.

Üretim teknolojileri, otomasyon, elektronik, bilişim teknolojilerinin olağanüstü bir hızla gelişmesi çok olumludur; ancak bu durumun, üretimdeki emek gücünün payının düzenli olarak düşmesini beraberinde getirdiğini de görmek gerekir. Zira bu gelişmeler, mavi yakalıdan beyaz yakalıya dek insanların ve tecrübelerinin değersizleştiği yönünde haklı bir kaygıya yol açmaktadır. Bu noktada konu, tarihsel olarak, bilimsel teknik gelişmelerin, emek gücü ve insanlığın toplumsal refahı doğrultusunda nasıl kullanılacağı sorusunda düğümlenmektedir. İşte bu noktada halktan, emekten yana bir yaklaşım gerekmektedir. Kurultayımızın bu konuda verimli tartışmalara yol açmasını diliyorum.

Her şeye karşın, geleceğimizi ellerimize almak ve öz kaynaklara dayalı bir toplumsal kalkınma olanaklıdır.

Söz konusu olumsuz gidişin nedeni olan dışa bağımlı politikalar terk edilmeli; emperyalist güçlerin dayattıkları programlar reddedilmelidir. Serbestleştirme, özelleştirme uygulamalarından vazgeçilmeli, ithalat politikaları gözden geçirilmeli, yerli yatırımcı özendirilmeli ve korunmalı, sanayiye ve katma değeri yüksek ileri teknoloji alanlarına yatırımlar yapılmalı, kamunun ekonomideki yönlendiriciliği benimsenmeli ve net bir planlama-kalkınma yönelimi benimsenmelidir. Böylesi politikaları sömürü odaklarından bağımsız bir şekilde oluşturduğumuzda, ülkemizin düze çıkışı gerçekleşecek, ülkemiz ve halkın refahı artacaktır.

Ayrıca bugün acil barış demek, barışı demokratikleşme ile taçlandırmak ve bu konuyu ekonomik ve sosyal boyutlarla iç içe bir şekilde değerlendirmek durumundayız. Ülkemizin siyasal yaşamına dair gerçeklikler, halkımızın ekonomik, sosyal gereksinimleri, Kürt sorununun getirildiği aşama, Taksim Gezi Parkından başlayıp ülke geneline yayılan halk hareketinin istemleri göstermiştir ki, barış ve refah ancak kapsamlı bir demokratikleşme ile mümkündür. Şiddet ve terörün dayanaklarının ortadan kaldırılması, gerici ideolojilerin etkinliğinin kırılması, toplumun kimlikler (etnik köken, yaşam biçimleri ve dinsel inançlar, mezhepler vb.) üzerinden birbirine düşman edilmesinin önü ancak böyle kesilebilir.

Sözlerime son verirken, kurultayı destekleyen bütün kurum, kuruluş, dernek ve üniversitelere, panellerde yer alacak, bildiri sunacak bütün değerli akademisyen, uzman ve konuşmacılara, tüm delege ve izleyiciler ile düzenleme, danışma, yürütme kurulları ve kurultay sekreterlerine, İstanbul Şubemizin Başkanı, Yönetim Kurulu ve çalışanlarına, Oda Yönetim Kurulu adına içtenlikle teşekkür ediyor, hepimize saygılar sunuyorum."

MMO İstanbul Şube YK Başkanı Zeki Arslan açılıştta şöyle konuştu:

"Bu yıl ilk defa Şubemiz tarafından düzenlenen Endüstri İşletme Mühendisliği Kurultayımıza hoş geldiniz.

Bildiğiniz gibi daha önce 16-17 Ekim'de yapmayı planladığımız Kurultayımızı, Emek Barış Demokrasi Mitingi'ni kana bulayan katliam sebebiyle erteleme kararı almıştık. Savaşa karşı barışı; baskı, şiddet ve zora karşı özgürlükleri ve demokrasiyi; yolsuzluğa, hırsızlığa ve sömürüye karşı emeğin mücadelesini hep birlikte yükseltmek için bir araya gelen binler Ankara'nın göbeğinde bombalandı, katledildi. Kurultayımıza başlamadan önce 10 Ekim katliamında kaybettiğimiz arkadaşlarımızı saygıyla anıyor, baskıcı ve katliamcı anlayış karşısında mücadelemizin kararlılıkla devam edeceğimizi ifade etmek istiyorum.

31. Dönemin sonuna yaklaşırken, üyeye ve topluma yönelik sempozyum, kongre, panel, söyleşi etkinliklerimizi güçlendirerek sürdürüyoruz. Bu etkinliklerden en önemlisi de 2014 yılının Kasım ayında yapılan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yerel Sempozyumu'dur. Ülkemizde yaşanan iş cinayetlerine, insan can emniyeti ve sağlığının hiçe sayıldığı yaklaşımlara karşı da sözlerimizi söyledik. Yine geçtiğimiz yıl, Ekim ayında Odamız adına Hidrolik ve Pnömatik Kongresi'ni gerçekleştirdik. 13-14 Kasım tarihlerinde sektörün önemli organizasyonlarından biri olan Otomotiv Sempozyumlarının on üçüncüsü, "XIII. Otomotiv ve Yan Sanayi Sempozyumu ve Sergisi"ni gerçekleştirdik. Ve son olarak bugün, Endüstri İşletme Mühendisliği Kurultayını, Şubemizin ev sahipliğinde sizlerin değerli katkılarıyla gerçekleştirmekteyiz.

Onuncusu yapılacak olan Endüstri/İşletme Mühendisliği Kurultayını gerçekleştirmemizin temel sebebi; Ülkemizdeki tüm Endüstri/İşletme Mühendisleri ile halen öğrenci olan Endüstri/İşletme Mühendislerinin, toplumsal gelişim adına mesleki disiplininin kendisine kazandırdıklarını kul-

lanmak, yönetim stratejileri geliştirerek doğru, verimli üretim süreçlerini kurmak ve yönetmek zorunluluğunu Oda, Sanayi ve Üniversite işbirliği ile yapmak istememizedir.

Gerçekleştireceğimiz Kurultay, stratejik planlama uygulamalarının ülke sanayisinde yaygınlaşması ve uzman endüstri mühendisleri ile yapılması gerekliliğinin analiz edilmesi, oluşturulan yatırım planlamalarının toplumsal fayda ekseninin temel alınarak hayata geçirilmesi gerekliliğinin değerlendirilmesi gibi Endüstri Mühendisliği alanına dönük temel meselelere ışık tutacaktır. Mesleki gelişim ile meslektaşın gelişimi için okul süresi ve sonrasında Odamıza, üniversiteye düşen sorumluluklar üzerine yürütülecek olan tartışmaların da Kurultayımızın verimliliği açısından önemli olduğunu ifade etmek isterim.

Bildiğiniz gibi, geçmiş dönemde Odamız ve TMMOB, piyasacı, rantçı anlayışın yoğun saldırılarıyla etkisizleştirilmeye, yok edilmeye çalışılmıştır. Fakat bu ülkenin mühendisleri, talancı zihniyete karşı durmayı ve mesleğimize yapılan saldırıları püskürtmeyi başarmıştır.

Tüm çalışmalarını birlikte üretme, birlikte karar alma ve birlikte yönetme anlayışıyla sürdüren Şubemizin 32. Dönem Genel Kurul ve Seçimi 16-17 Ocak'ta gerçekleştirilecek. TMMOB ve Odalarımızın demokratik yapısını, toplum yararına çalışmalarını engellemeye çalışan siyasal iktidarın saldırılarına gelecekte de yanıt vermek siz değerli üyelerimizin verdiği güçle mümkündür. Bu sebeple tüm üyelerimizi Genel Kurulumuza ve Seçimlere katılarak ülkemize ve mesleğimize sahip çıkmaya çağırıyor, hepimizi Şube Yönetim Kurulumuz adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum."

TMMOB SANAYİ KONGRESİ 2015 SONUÇ BİLDİRİSİ: (BAŞKA BİR) SANAYİLEŞME MÜMKÜN

11-12 Aralık 2015 tarihlerinde gerçekleştirilen TMMOB Sanayi Kongresi 2015 Sonuç Bildirisi yayınlandı.

Makina Mühendisleri Odası sekretaryalığında TMMOB adına düzenlenen Sanayi Kongresi 2015, 11-12 Aralık 2015 tarihlerinde Ankara'da İMO Teoman Öztürk Konferans Salonu'nda başarıyla gerçekleştirilmiştir. 1962 yılından bu yana yapılan, 1987 yılından itibaren geleneksel olarak iki yılda bir düzenlenen sanayi kongrelerinin yirmincisi "başka bir sanayileşme mümkün" ana temasıyla düzenlendi. Kongrede, Başka Bir Sanayileşme Mümkün ana teması bağlamında nasıl ve kim için sanayileşme sorusuna cevap arandı.

"Sanayi: Geçmişten Geleceğe" konulu açılış konferansında yapılan çerçeve değerlendirmenin ardından "Dünya ve Türkiye'deki Gelişmeler" oturumunda "Küresel Ekonomide Yeni Güç Dengeleri ve Sanayileşme", "Türkiye Kapitalizminin Açmazları ve İhtimaller", "Türkiye'de Finansallaşmanın Değişen Dinamikleri: Şirket ve Hanehalkı Borçlanması" başlıklı bildiriler; "Sanayinin Sorunları (Makro Analiz)" oturumunda "Türkiye'de Sanayileşme ve Yapısal Dönüşüm", "Türkiye, Sanayileşmek Mecburiyetindedir", "Belgelerde Sanayi ve Gerçekler" başlıklı bildiriler; "Gebze Alan Araştırması" oturumunda "Üretim Zincirlerinde Mühendislerin Yeri ve Yaşam Koşulları/ Gebze Havzası Örneği" başlıklı bildiri; "Sanayileşme ve Emek" başlıklı oturumda "Hayal Mühendisleri: Bilişim Endüstrisinde İş, İstihdam ve İşsizlik", "Emek Süreçlerinin Dönüşümü ve Mühendisler", "Türkiye'de 2000'li Yıllarda Sendikal Hareketin Durumu" başlıklı bildiriler; "Başka Bir Sanayileşme Mümkün" konulu panelde ise "Türkiye İçin Düşük Karbonlu Gelişme Yolları ve Öncelikler", "Toplum Yararı İçin Demokratik Enerji Programı ve Kamusal Planlama", "Yeni Bir Tekno-Ekonomik Paradigma Doğar mı?" başlıklı bildiriler sunuldu.

Kongrenin ikinci günü son oturumunda kongre değerlendirmesi, bildiri özetleri sunularak yapıldı. Sanayi Kongresi 2015'te sunulan bildiri ve tartışmalarla birlikte, salondan sağlanan katkılar sonucunda oluşturulan görüş ve öneriler aşağıda kamuoyunun dikkatine sunulmuştur.

2013 yılında düzenlenen Sanayi Kongresi'nden bu yana ekonomik bunalım yapısal düzeyde derinleşme seyri izledi. Kamu yönetimini, ülke imarını, yapı, kent, ulaşım, eğitim, sağlık, tarım, enerji, maden, su, çevre ve koruma alanları ile TMMOB mevzuatını yeniden düzenlemeye

yönelik adımlar yoğunlaştı. Sendikal alan daha da zayıflatıldı. Ulusal istihdam stratejisi adım adım uygulanarak güvencesiz çalışma biçimleri yaygınlaştırıldı, kıdem tazminatlarını ortadan kaldırma girişimleri hız kazandı.

Kamu varlıkları sermayenin ana kaynağını oluşturmaya devam etti. Bu rant dağıtımı imar rantları ve konut spekülasyonlarıyla hız kazandı. Kısaca, neoliberal, rantçı, kapkaççı, usulsüzlük ve yolsuzluklarla malul bir ekonomi politika bütünlüğü söz konusudur.

10. Kalkınma Planı, Türkiye Sanayi Strateji Belgesi (2015-2018) ile 64. Hükümet Programı gibi temel dokümanlar, neoliberal serbestleştirme, özelleştirme, metalaştırma, rant ve yoğun emek sömürüsü yönelimini tescil eden belgeler tüm bu süreçte bir kalkınma perspektifinden yoksun tasarımları ortaya koymuştur. Ayrıca bu belge ve programlarda, makro göstergelerin cazip gösterilmesi için, yeni kavramlar ve hesapların oluşturulup, tabloların yanıltıcı bir şekilde kamuoyuna sunulması da söz konusudur.

Türkiye Sanayi Strateji Belgesi'nde "Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerde Afro-Avrasya'nın tasarım ve üretim üssü olmak", 64. Hükümet Programı'nda da "Orta ve yüksek teknoloji ürünlerde Avrasya'nın üretim merkezi haline gelmiş bir ülke olma vizyonu ile hareket edeceğiz" gibi sözler sarf edilmektedir. Ancak, mevcut uluslararası-bölgesel gerilimler ve Rusya ile yaşanan krizin olumsuz etkileri bir yana, gerçek nesnel durum farklıdır. Zira Türkiye, uluslararası mal ve finans piyasalarına ucuz ithalat cenneti ve yüksek dış borçlanıcı olarak eklenmek suretiyle, küresel işbölümü içerisinde, montaj sanayinin taşeron bir üreticisi haline gelmiştir. Bu politikalar eşliğinde, "rekabet gücü" ve "ihracat" kavramlarıyla cıvalanmış bir dibe doğru yarışın yapıtaşları oluşturulmuştur.

AKP iktidarınca uygulanan yeni sermaye birikimi süreci, başta kentsel, kırsal, doğal kaynak yağması ve özellikle kentlerdeki dönüşüm programından beslenmektedir. Nihayetinde 10. Plan, "Öncelikli Dönüşüm Programı" ana başlığı altında, yirmi beş alanda neoliberal programı kutsayan düzenlemeleri içermektedir. Bunların arasında, İstanbul Uluslararası Finans Merkezi programı, iş ve yatırım ortamı, işgücü piyasası, öncelikli teknoloji alanla-

rında ticarileştirme, sağlık endüstrileri, sağlık turizmi, aile ve nüfus yapısı, rekabetçiliği geliştiren kentsel dönüşüm programları da bulunmaktadır. Kısaca, kalkınma paradigmasının terk edildiği açıktır.

1998' den bu yana Türkiye' de tasarrufların çöküşü ile birlikte yaşanan sanayisizleşme süreci; sanayinin ulusal ekonomi içindeki gerileyen konumu ve ucuz ithalata dayalı, spekülasyon rantıye kazançların özendirildiği bir birikim sürecine sürüklenmesi, ücretlerin düşürülmesine, istihdamın daralmasına ve buna bağlı olarak mühendisliğin işlev ve iradesinin en aza indirilmesine yol açmıştır. Türkiye sanayisine özgül dönüşüm süreçleri, bu bakımdan Türkiye'deki mühendislerin yaşadığı sınıfsal ve mesleki dönüşümlere de ışık tutmaktadır.

Ülkemiz ekonomisi, üretim, tasarruf-yatırım, istihdam, ihracat ve ithalatın yapısı, teknoloji düzeyi, dış talep bağımlılığı, cari açık, sermaye hareketlerinin serbest girişi ve aşırı borçlanma ile hayli örselenmiştir ve hayli kırılmalı bir durumdadır.

Türkiye, 40 yıla yaklaşan deneyimlerin de ortaya koyduğu üzere düşük ücret düzeyine dayalı bir rekabet gücü politikası etrafında orta-düşük teknoloji bandına sıkışmış, yüksek borçlanma ve yoğun ithal girdi kolaylığının üzerine oturmuştur. Ülkemizin başka ülkelerin teknoloji pazarı haline gelmesi, teknoloji üretiminde, projelendirme ve mühendislik tasarımında, AR-GE ve yerli üretimin gerilemesi gibi her geçen gün daha da olumsuz bir tablo çizen sonuçlar ortadadır. "Teknolojiyi yalnızca kullanan değil, üreten bir toplum olma" odaklı anlayış hâkim olmadıkça mevcut tablo kararmaya devam edecektir.

Çoğu zaman siyasi bir propagandaya da dönüştürülen ekonomik büyüme olgusu, sanayideki dönüşümü de kapsayan anlayışıyla toplumsal refah açısından bir büyüme yaratmamaktadır. Büyümenin kaynaklarını halkın borçlandırılmasına dayalı özel tüketim harcamaları, dış tasarruflar ve kamu inşaatlarından oluşan kamu yatırımları oluşturmaktadır. Bölgesel kalkınma projeleri rafa kalkmıştır. Özellikle sanayi ihracatçısı bir ülke olmak bu yapıda hayal olurken, sanayici olma iddiası havada kalmıştır. İstihdam sağlayan, döviz geliri getiren, yüksek katma değer yaratan üretken yatırımlar yerine konut ve inşaat gibi değer yaratmayan, borçlanmayı artırıcı sektörler yatırım dağılımında öne çıkmıştır.

Diğer yandan büyüme ile sanayileşme-kalkınma-istihdam-gelir dağılımı arasındaki, verimlilik ile istihdam arasındaki bağlar kopmuş durumdadır. Verimlilik ile

amaçlanan, gerçekte birim üretimde daha az emeğin kullanılması ve daha fazla sömürülmesidir. Yeni Hükümet Programında dile getirilen, "işgücü piyasalarına esneklik sağlayan çalışma biçimlerini iş ve sosyal güvenlik mevzuatına ekleyeceğiz" sözleri, emeğe yönelik saldırının nasıl süreceğine işaret etmektedir.

Neoliberalizmin ekonomi politikası, AKP iktidarı tarafından doruk uygulamalara ulaştırılmış durumdadır ve artık eski tip kalkınmacı, inşacı, sanayileşmeci, kamucu yaklaşımlar ile bu bağlam içine oturan bir mühendisliğe gereksinim duyulmamaktadır.

Açıklıkla saptamak durumundayız: Neoliberal serbest pazar ekonomisinin tüm tezleri iflas etmiştir. Dünya kapitalizminin krizine bulunmaya çalışılan çareler içinde, eski tip bir sermaye birikimi süreci gereğince, kapitalist de olsa kalkınmacı bir sanayileşmeye vb. artık gereksinim duyulmamaktadır. Kapitalizmin sınırsız azami kâr ve emperyalist siyasal egemenlik çabası bir müddet daha sürecektir. Fakat görülmesi gereken tarihsel gerçeklik, yalnızca neoliberal modelin değil, onu da içerir şekilde, birkaç yüz yıla egemen olmuş bir modelin, bir toplumsal formasyon biçimlenmesinin, yani kapitalizmin çözülüş sürecinin yaşanmakta olduğudur.

Sanayi Kongresi 2015'te yapılan yukarıdaki görüş ve değerlendirme ile yapılan tartışmalar sonucunda oluşturulan öneriler aşağıda kamuoyuna duyurulmaktadır.

- AKP iktidarı ile birlikte ortaya çıkan sanayisizleşme sürecine, planlama ile kalkınmayı esas alan sanayileşme, toplumsal refah ve demokrasi ile bütünleşen bir alternatif geliştirmek mümkündür.

- Önceki sanayi kongrelerinde ele alınıp işlenen planlama, sanayileşme, kalkınma, istihdam odaklı, bölgesel eşitsizlikleri giderecek öncelikli yapılanma ve toplumsal refah, ayrılmaz bir bütündür. Bu bağlamda emperyalizmden bağımsız siyasi iradeye; planlama, sanayileşme ve kalkınmada halkçı, emekten yana bir yaklaşım ve modele gereksinim bulunmaktadır. Bu yönde Türkiye'nin önünde tek seçenek bulunmaktadır. Bütün dış ilişkilerini gözden geçirerek, bağımsızlığı benimsemek; planlı bir kalkınma ve istihdam odaklı sanayileşmeden, etkin ve yatırım kararları ile bütünleşmiş, mühendisten, bilim, AR-GE ve teknolojik gelişmeden yana, kendi kaynak ve tasarruflarına dayalı bir ülke ve ekonomi yaratmak zorunludur. Yüzde 14'lere düşen iç tasarruf ve yüzde 16'lardaki sabit yatırım oranları ile kalkınmak mümkün değildir.

- İnsan emeğini değersizleştiren üretim ve sanayi politi-

kalarını bir yana bırakılmalı kamusal merkezi bir planlama ve denetim politikasını benimsenmelidir. Emeği, mühendisliği, bilimi, tekniği, sanayileşmeyi toplumsal refah amacıyla doğru yönlendirmek gereklidir. Kapitalizmin azami kâr hırsı uğruna, her krizde üretici güçler ve insan potansiyeli yıkıma uğratılmaktadır. Emeğin varoluşu insanın varoluşudur, bu varoluş biçimi korunmalı, insanca kılınmalı ve geliştirilerek geleceğe aktarılmalıdır.

- Ekonominin önemli bir sektörü olan imalat sanayi, toplumsal gelişmeyi esas alan planlama yaklaşımına dayalı yüksek katma değerli bir üretim ve teknoloji politikasıyla dışa bağımlı yapıdan kurtarılarak üretken, ülke kaynaklarına ve bölgesel kalkınmaya yönlendirilerek tanımlanmalıdır. Bölgesel planlamalar, merkezi planlamayla bütünleşen ve bölge gerçekleri gözetilerek oluşturulan bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

- Sanayi fason üretim ve taşeronlaşmayı ön plana çıkararak küresel rekabeti temel aldığı sürece, dışarıya bağımlı ithalat girdileri ve düşük katma değerli ihracat ile cari açık artmaya, ülkenin dış borç stoku büyümeye devam edecektir. Sanayi Kongrelerimizin sürekli olarak önerdiği öncelikli planlama yaklaşımı ise, yatırımları esas alarak ülke sathına yayacak, gelir dağılımını çalışanlar lehine düzelterek, işsizliği ortadan kaldıracak, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmeyi sağlayarak refahı kitlesel olarak yayacak ilke ve araçları kapsamaktadır.

- Sanayide katma değer; tasarım ve AR-GE harcamalarının öncelikli sektörlerde yoğunlaştırılarak, yerli kaynaklara, nitelikli işgücüne ve mühendislik alt yapısına dayandırılan bir planlama ile artırılabilir. Burada kamu yararı benimsenmeli, bilim ve teknoloji kurumları ile üniversiteler bağımsız olmalıdır. Siyasi erk güdümündeki bu kurumların gerekli gelişmeyi sağlayacak iradeyi gösterebilmeyecekleri bilinmektedir.

- Türkiye'de büyüme oranları ile istihdam düzeyi arasında önemli bir çelişki bulunmaktadır. Sınai üretim, mevcut işgücünün daha fazla çalıştırılması ve verimlilik artışları ile gerçekleşmektedir. Bu durum "istihdamsız büyüme" olgusunu ortaya koymaktadır. Haftalık çalışma süreleri en uzun olan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir (mesaili 53,7 saat). Bu süreler mutlaka düşürülmeli, insanca bir yaşam esasına göre düzenlenmelidir.

- Borçlanma politikasının bir parçası olarak tüketici kredileri ve kredi kartlarıyla tüketimi körükleyen bir finansman modelinden "bir kalkınma hedefi" yeşermeyeceği unutulmamalıdır.

- Yeni bilişim teknolojilerinde imalat süreci Uzak Doğu Asya'ya kaymış ve Hindistan-Çin-Endonezya gibi ülkelerde olağanüstü bir emek sömürüsü bansı kurulmuştur. Bilişim ve iletişim cihazları imalatında taşeronlaşma ve fason üretim biçimi, işgücünün aşırı çalıştırılması, düşük ücretler ve iş kazaları ile köleleştirmeye yönelmiştir. Bu durum teknolojilerin ortaya çıkardığı sorunlar olarak "emek üzerinde sömürü ve baskı" şeklinde ülkemizde de mevcut yapıyı zorlamaktadır.

- Sanayileşmeye yönelik atılması gereken öncelikli adımlar şunlardır;

- Bölgesel dengesizliklerin kaldırılması,

- İstihdam odaklı sektörlerin geliştirilmesi,

- Teknoloji yoğun ürünlerin imalattaki paylarının artırılması,

- Toplumsal gelişme ve refah için gelirin adil paylaşımının sağlanması,

- Tasarım, AR-GE ve Mühendislik altyapısına yapılan harcamalar artırılmalıdır

- Bilim-teknoloji ve mühendislik eğitimi alt yapısının güçlendirilip, niteliğinin yükseltilmesi,

- Taşeronlaşmanın kaldırılıp, ücretlerin çağdaş düzeye getirilmesi,

- Sabit yatırım ve iç tasarruf oranlarının yükseltilmesi sağlanmalıdır.

- Kamu yararına planlama, istihdam odaklı, öncelikli sektörlerde bölgesel kalkınmaya yönelik sanayileşmenin gerçekleştirilmesi; demokrasinin ilke ve kurumlarıyla egemen olduğu, insan hakları ve özgürlüklerin bütün boyutları ile uygulandığı, toplumsal barışın sağlandığı bir ortamın oluşturulması ile olanaklıdır. Demokrasi ve kalkınmanın, bütünleşik ve birbirini geliştiren olgular olduğu bilinmelidir.

Bizler mühendis, mimar, şehir plancıları olarak, birliğimiz TMMOB'nin geleneksel antiemperyalist, demokrat, toplumcu, halktan ve emekten yana çizgisi doğrultusunda, yukarıda genel hatları çizilen planlı kalkınma ve sanayileşme amacı yanında, özgürlükçü, demokratik, barış içinde bir arada yaşamı esas alan başka bir Türkiye ve başka bir dünya için mücadelemizi sürdüreceğimizi, TMMOB Sanayi Kongresi 2015 dolayısıyla bir kez daha kamuoyuna açıklarız.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ